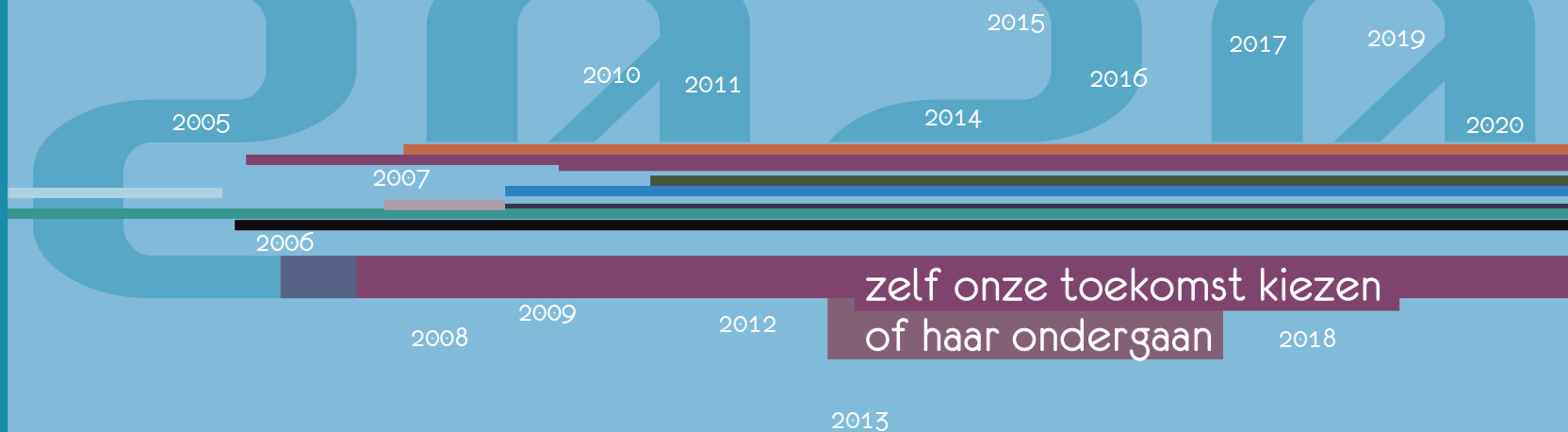
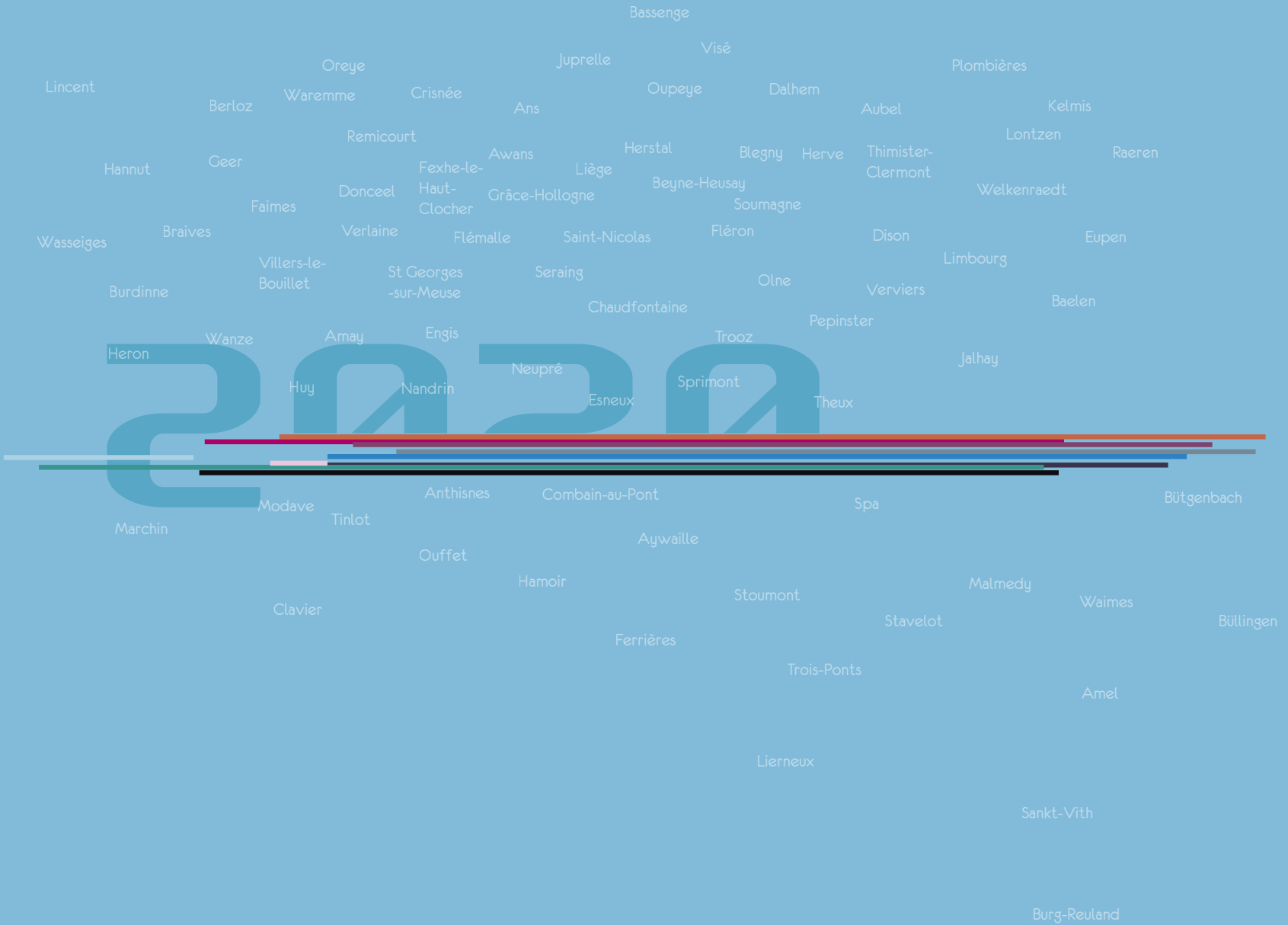

De provincie Luik tegen het jaar 2020

zelf onze toekomst kiezen
of haar ondergaan

Gedurende meer dan twee jaar hebben een vijftigtal personen uit alle sociaal-economische milieus van de hele provincie Luik deelgenomen aan de Werkgroep Luik 2020. Deze groep werd gevormd op basis van een initiatief van de SPI + en ze genoot van het wetenschappelijke advies van de prospectiegroep Futuribles. De leden van deze groep hebben deze taak individueel vervuld. Daarbij weigerden ze zich, zoals vele anderen trouwens, neer te leggen bij de fataliteit, in de overtuiging dat de toekomst wordt opgebouwd en niet louter kan worden opgedrongen door de externe omstandigheden. Het heel beknopt weergegeven “resultaat” van hun werk zullen wij u in de hier volgende bladzijden presenteren.

“Resultaat”? De term is niet helemaal correct aangezien dit werk slechts een begin vormt. De bedoeling ervan is om bij alle inwoners van de provincie **een collectieve bewustwording van de inzet** waarmee wij op korte, middellange en lange termijn dreigen te worden geconfronteerd, op te roepen.

Naar een gedeelde visie over een wenselijke toekomst

Deze toekomstmogelijkheden van de provincie van Luik, deze “futuribles”, maken het dan ook mogelijk om daar een aantal cruciale **aspecten van wat er op het spel staat** voor de provincie uit af te leiden. Het zal absoluut noodzakelijk zijn om daar snel samenhangende en adequate houdingen en gedragingen tegenover aan te nemen. Het zal erom gaan om op termijn **een gedeelde visie van een wenselijke toekomst** uit te werken. Daarbij zullen we ons moeten baseren op de talrijke troeven van de provincie door duidelijke doelstellingen te formuleren en door een sterke consensus te creëren over de wijze waarop ze moeten worden verwezenlijkt: “wie zal wat moeten doen, wanneer en hoe?” Deze doelstellingen vormen de inzet van wat wij in het openbare debat willen brengen.

Het is een werk dat anticipatie en actie combineert: om te bepalen wat er op het spel staat voor de toekomst, is het absoluut noodzakelijk geweest om een zo objectief mogelijke **diagnose** van de sterke en zwakke punten van ons huidige sociaal-economische milieu te stellen. Daarbij wilden we niet verontrustend of negatief doen. Zelfspot werd vermeden, zonder evenwel de realiteit waarin we leven te versluieren.

De formulering **van de scenario's** (4 in dit geval) die daaruit is voortgevloeid, is een ingewikkelde oefening die goed moet worden begrepen: het gaat er hier niet om zich een voorstelling te maken van hoe het morgen zal zijn (het prospectieve onderzoek is geen futurologie...) door middel van enkele scenario's waaruit men zou kunnen kiezen! De werkwijze is absoluut niet van deze aard: de scenario's hebben een exemplatieve en vooral een voorbereidende waarde. Hun doel is het verduidelijken van het spectrum van de mogelijke vormen van toekomst.

Het is dus duidelijk dat deze studie noch definitief, noch “zelfbevredigend” is: zij is erop gericht **de discussie te voeden en vooral tot actie aan te sporen**. Met deze dubbele doelstelling moet zij in staat zijn een concrete inbreng te vormen in de discussies en projecten die momenteel tot stand aan het komen zijn in de provincie Luik. Dat alles zal moeten gebeuren in een positieve geest van absoluut noodzakelijke samenhang en samenwerking.

Het is nu aan ons allen om de discussie te verrijken en om van de verkenning van de toekomstmogelijkheden over te stappen naar **de uitbouw van een gekozen toekomst** die in overeenstemming is met onze diepste aspiraties en met de uitdagingen van de komende jaren...

Een volledig technisch verslag van het geheel van de werkzaamheden is beschikbaar op www.liege2020.be. Een synthese van dit technisch verslag is eveneens beschikbaar op deze site of op eenvoudige aanvraag bij info@liege2020.be

De provincie Luik ondergaat reeds 20 jaar lang een langzame verslechtering van haar sociale en economische situatie. Ze is immers al te zeer afhankelijk van de achteruit gaande zware industrie. Ze staat machteloos tegenover de grote internationale groepen die hun beslissings- en productiecentra naar buiten de provincie verplaatsen. Ondanks de toekenning van belangrijke staatsfondsen (regionaal, federaal en Europees), ondervindt de provincie enorme moeilijkheden om een echt samenbundelend project op te starten dat haar toelaat om zich te herstructureren, om zodoende een belangrijke pool te worden in het Europa dat voortaan met 25 is.

De provincie Luik heeft nochtans redenen tot hoop: nieuwe economische activiteiten ontstaan in sectoren met veel potentie zoals de biotechnologie, de ruimtevaart, de micro-mechanica of de logistieke sector. Maar voor wat de werkgelegenheid betreft, compenseert de ontwikkeling van deze ondernemingen de elders geleden verliezen momenteel nog niet. Bovendien schijnen deze nieuwe activiteiten niet op werkelijk samenhangende, strategische hoofdlijnen geconcentreerd te zijn.

De provincie Luik speelt dus niet de rol van "regionale motor" die men zou kunnen verwachten. Ze beleeft een moeilijke periode in haar geschiedenis, in een Wallonië dat eveneens probeert om een toekomst op te bouwen, in een federaal België dat streeft naar samenhang, in een weinig stabiel Europa en in een wereld die steeds meer op een kruisvat lijkt ...

2.

Tegenover deze constatering staat dat het niet helpt te klagen over ons lot. We moeten **ons integendeel op een heldere manier vragen stellen over de redenen van de achteruitgang en over de middelen om opnieuw “op te leven”**. Dat valt volledig onder onze eigen verantwoordelijkheid. Het is immers nutteloos om te zoeken naar de oorsprong van onze kwalen in de externe context: de mondialisering, het wegtrekken van de bedrijven, de conjunctuur... Het is illusoir ons heil te verwachten van een goddelijke heropleving van de groei afkomstig uit de USA of elders, die Europa in zijn kielzog zal mee trekken en de provincie een beetje meer zuurstof zal bieden...

Zo gaat dat niet in zijn werk! We zien trouwens dat gebieden die met dezelfde geopolitieke

wereldcontext worden geconfronteerd en met identieke binnenlandse uitdagingen, zich ontwikkelen terwijl er anderen achteruitgaan. Wat fundamenteel het verschil uitmaakt tussen de enen en de anderen is niet zozeer het HST-station, de regionale en Europese subsidies, de door de voorzienigheid gestuurde en hypothetische buitenlandse investeerder... Wat daarentegen wél het verschil uitmaakt, is vooreerst **de capaciteit van de vrouwen en de mannen van het territorium om te anticiperen**: was het bijvoorbeeld, niet al lang duidelijk dat Arcelor sommige van zijn sites zou moeten sluiten? En wat nog meer het verschil maakt, is de **bekwaamheid om zich rond een gezamenlijk project te mobiliseren**.

Als de provincie Luik vandaag de dag moeite heeft om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de eigentijdse wereld, als ze moeite heeft om haar toekomst in eigen handen te nemen en om die uit te bouwen in plaats van ze te ondergaan, dan is dat waarschijnlijk omdat we te lang een struisvogelpolitiek hebben gevoerd. Onze “dynamische krachten” hebben zich al te lang uitgeput in nutteloze conflicten.

We moeten voortaan een einde stellen aan deze collectieve zelfmoord, ons inspannen, voordat het te laat is, voordat wij ertoe gedwongen worden om de crisissen in uiterste urgentie te beheersen. We moeten **voorzien welke de mogelijke toekomst** is van de provincie Luik op middellange en op lange termijn, welke **de inzet**

Niet klagen, maar nadenken en handelen

3.

is die daarmee gepaard gaat, en welke beleidsmaatregelen dientengevolge zouden kunnen worden genomen.

In deze geest werd de “Werkgroep LUIK 2020” gevormd. Door een beroep te doen op de logistiek van de SPI + en met de wetenschappelijke ondersteuning van de Groep Futuribles, heeft zij zich als doel gesteld om goed geïnformeerde burgers te verenigen die hun bekwaamheden willen samenbrengen om een vooruitziende aanpak betreffende de **toekomst van de provincie tegen het jaar 2020** aan te gaan.

Zo'n aanpak moet logischerwijs twee luiken bevatten:

- Het eerste luik bestaat erin een diagnose op te stellen betreffende de dynamiek van de provin-

cie. Vervolgens moet er worden verkend welke de toekomstmogelijkheden zijn die uit de huidige situatie kunnen voortvloeien. De bedoeling van dit luik is zuiver verkennend, maar het moet het mogelijk maken om de aandacht te vestigen op de belangrijkste punten van inzet waarmee het gebied wordt, of dreigt te worden geconfronteerd.

- Het tweede luik bestaat erin te onderzoeken welke de beleidsmaatregelen en de strategieën zijn op middellange en op lange termijn, die de actoren zouden kunnen ondernemen om te vermijden dat het ongewenste zich voordoet en om zodoende een reële ontwikkelingsdynamiek op gang te brengen.

Tussen deze twee fasen in **is het essentieel dat er zich een debat ontwikkelt**, zodat de verken-

nende diagnose en de scenario's kunnen worden gevalideerd, geamendeerd en verrijkt en zodat er samen met alle actoren wordt nagedacht over wat ze zouden kunnen doen om samen een betere toekomst uit te bouwen.

Zodoende werden er vier scenario's uitgewerkt om het spectrum van de toekomstmogelijkheden van de provincie tegen het jaar 2020 te verduidelijken. Geen enkele onder deze scenario's, dat spreekt vanzelf, heeft de bedoeling om precies te prefigureren wat de toekomst zal zijn. Trouwens de waarschijnlijkheid dat ze zullen gebeuren, is uiteraard ongelijk. Alles zal afhangen van de besluiten en de acties die door de actoren van de provincie worden aangenomen (natuurlijk rekening houdend met bepaalde opportuniteiten en verplichtingen van de omgeving om hen heen).

4.

De provincie Luik op het kruispunt
van vier mogelijke soorten van
toekomst

1. De honden uit keramiek

Een mogelijke toekomst van de provincie Luik zou kunnen bestaan in een langzame erosie van de huidige situatie: verschillende groepen en projecten verstrikken zich door dat ze worden meegEZOGEN in de conflicten omtrent bevoegdheden en plaatselijke belangen, zonder dat er een werkelijk ambitieus, gemeenschappelijk project wordt vooropgesteld. Het verlies aan werkgelegenheid in de verschillende sectoren wordt dan als een fataliteit beleefd. Bij gebrek aan een duidelijk uitgewerkte strategie, bij gebrek aan een adequaat netwerk van bevoegdheden en van energiebronnen, drogen de ontwikkelingsbronnen beetje bij beetje uit, of worden ze niet genoeg benut. En dit alles heeft natuurlijk een zeer negatief effect op het niveau van de werkgelegenheid en de koopkracht. In dit weinig gunstige klimaat komt er een kettingreactie op gang die met name de oprichting van ondernemingen, de werkgelegenheid in de openbare sector, de opleidingsniveaus,... raakt.

Het territorium raakt gedestructureerd. De provincie Luik wordt beetje bij beetje een "slapende provincie" zonder enige aantrekkingskracht: de essentie van de economische activiteit ligt elders...

de honden uit keramiek

de wolven ondereen

2. De wolven ondereen

Dit scenario bestaat uit een verergering van het vorige scenario, met een plotselinge verslechtering die, omstreeks 2008, met name door een aanzienlijke vermindering van de overheidsmiddelen en een spiraal van ontslagen en faillissementen gekenmerkt wordt: het gebrek aan investeringen leidt tot een groot aantal sluitingen (in de traditionele sectoren en in de sectoren van de spijttechnologie): het Luikse productiesysteem dat bestaat uit KMO's die er niet in slagen om een kritische omvang te bereiken, ondergaat de mondialisering eerder dan er werkelijk deel van uit te maken. De logistieke sector ontsnapt nog aan de veralgemeende ramp, maar wordt perifeer aan de grote logistieke ontwikkelingen van West-Europa. Ze creëert geen werkgelegenheid in verhouding met de verwezenlijkte investeringen en met de hoop die deze opwekten. Zonder daarvoor te hebben gekozen, wordt Luik een "loods-provincie"... In een geliberaliseerde context ondergaat de Luikse landbouw een crisis. De afwezigheid van een gecoördineerd plan van de territoriale organisatie en de milieubescherming heeft belangrijke gevolgen voor de natuurlijke hulpbronnen en de toeristische ontwikkeling.

Op sociaal niveau brengen de migratiestromen slechts een bevolking zonder kwalificaties en zonder enig integratieproces. De criminaliteit en de onzekerheid stijgen gevaarlijk en de heftige confrontaties vermenigvuldigen zich.

De actoren buigen zich nog meer over hun prerogatieven. Ze worden steeds meer geneigd om zich te rechtvaardigen en om verantwoordelijken voor de beleefde dramatische situaties te zoeken, eerder dan om duurzame oplossingen voor de problemen te vinden. De provincie is volkomen passief geworden en gaat er snel op achteruit.

3. De zwaluw

Dit scenario toont een verschillende houding van de actoren en besluitvormers van de provincie Luik die zich, onder druk van de alarmerende economische vooruitzichten, allemaal samen zetten om een globale ontwikkelingsstrategie uit te werken. Deze wordt in september 2005 gepresenteerd en men wordt het snel eens om een duidelijke breuk met het industriële verleden te bevestigen, om een te sterke afhankelijkheid ten aanzien van slechts één sector te vermijden en om zich op het eigen potentieel te richten om zo een productief systeem uit te bouwen dat in staat is om het hoofd te bieden aan de conjuncturele omkeringen. Het bestaan van een overlegforum biedt de besluitvormers, die vroeger waren "teruggetrokken" op hun plaatselijke belangen, de mogelijkheid om een strategie van allianties te voeren die de verdediging van hun belangen beheert, terwijl er rekening wordt gehouden met een globaal beleid. Dit wordt geconcentreerd rond:

- de opleiding en de R&D (Research & Development);
- de keuze van prioritaire en strategische sectoren die het onderwerp zullen vormen van gecoördineerde inspanningen van alle actoren en betreffende verschillende aspecten (financiering, infrastructuur, opleiding...);
- aanzienlijke inspanningen inzake de financiering van de KMO's en het gemeenschappelijk maken van hun middelen,
- en tenslotte, de coördinatie en het samenhangend maken van de openbare ontwikkelingsmiddelen.

Zodoende ondergaan de verschillende sectoren, die als strategisch worden geïdentificeerd, verschillende evoluties, maar ze leiden op middellange termijn allemaal tot een belangrijke schepping van arbeidsplaatsen.

Maar niet alles is ideaal... Als er vele initiatieven zijn, vormt hun coördinatie een probleem. Dan ontstaan er van tijd tot tijd opnieuw opdelingen: er bestaat een gemeenschappelijke strategie, maar nog niet echt een van oorsprong werkelijk gedeelde visie op een wenselijke toekomst.

4. De Feniks

Dit vierde scenario vormt een optimalisering van het vorige scenario. In de jaren 2012-2013 stappen de Luikse besluitvormers en de institutionele actoren over van een redelijke overeenstemming, waarvan zij zojuist de doeltreffendheid in de 6 of 7 vorige jaren hebben gevalideerd, naar een echte samenwerking die de individuele belangen overstijgt. Vanaf deze periode hebben de verschillende categorieën van actoren van de provincie (economische, sociale, politieke, culturele...) onderlinge relaties ontwikkeld en allianties gevormd, ook buiten de provincie, en ze hebben een efficiënt netwerk opgetrokken dat het mogelijk maakt om snel op de opportuniteiten die zich voordoen te reageren door voordeel te halen uit de beschikbare hulpbronnen en het aanpassingsvermogen van de actoren. De provincie Luik is een geweldig knooppunt van netwerken geworden.

De 7 of 8 jaar eerder verrichte strategische keuzes leveren goede resultaten op. Het Luikse productieve systeem ondergaat de mondialisering niet langer, maar slaagt erin de mogelijkheden die ermee gepaard gaan te onderkennen voor haar eigen ontwikkeling. Ze kan meer bepaald rekenen op krachtige investerings- en financieringsmechanismen.

Vanaf 2016 begint het werkgelegenheidspercentage te stijgen om een niveau van zowat 70% te bereiken. Overal in Europa vermeldt men "het Luikse wonder". In een rustig sociaal klimaat trekt de provincie Luik opnieuw buitenlandse ondernemingen aan.

Wat meer is, aangezien de ontwikkeling van een gebied niet tot zijn economisch bestanddeel alleen is beperkt, komt deze ontwikkeling tot stand met een grotere aandacht voor het milieu en de levenskwaliteit. De gedachtestroom die na de vernieuwing van de generaties aan bod is gekomen en de bedreigingen die op het leven van de provincie wegen, integreert deze globale dimensie van duurzame ontwikkeling waar het water en het bos het onderwerp worden van een bijzondere aandacht. En door te profiteren van de waardering van het natuurlijke erfdeel en van een cultuur- en sportbeleid dat rijk is aan evenementen, wordt de toeristische sector een sector die bijdraagt tot de ontwikkeling en het imago van de provincie in het buitenland.

de feniks
de zwaluw

Via deze scenario's zien we de voornaamste uitdagingen naar voor komen:

- Zich verenigen om een globaal project te formuleren, in een strategie op lange termijn voor de provincie en dit door alle economische, sociale, met het milieu verband houdende en culturele initiatieven samen te brengen... Dat gaat dan in gemeenschappelijk akkoord over tot een soort van inventaris van de mogelijke synergieën, van de complementariteiten op bepaalde gebieden, waarbij de specifieke bevoegdheden van iedereen worden geëerbiedigd.
- Interne en vervolgens externe allianties opstellen: dat legt een geest van openheid en een proactieve methode op door in te spelen op de geboden opportuniteiten. Deze houdingen vereisen meer bepaald kennis van vreemde talen ...

Deze uitdagingen zullen slechts onder de volgende voorwaarden kunnen worden aangegaan:

- Alle burgers van de provincie van Luik moeten er zich bewust van worden dat het aan hen is om de ontwikkeling van de provincie te definiëren en daar toe bij te dragen.
- We moeten de geostrategische situatie van de provincie van Luik verzilveren, door de uitbouw van een dynamische, euregionale ruimte op economisch, sociaal, cultureel en met het milieu verband houdend vlak, waarin veel uitwisselingen gebeuren.

Op Waals niveau moeten we tevens actief meewerken aan de regionale ontwikkeling door een versterkt partnership tot stand te brengen met de an-

dere grote steden en met alle belangrijke Waalse territoriale gebieden, door een beslissende bijdrage te leveren op twee of drie strategische hoofdlijnen.

- Het is absoluut noodzakelijk om het productiesysteem dat nog te afhankelijk is van een structureel achteruitgaande, traditionele industrie te herzien. Door ons op enkele dragende sectoren te richten, gaat het erom ons te diversifiëren teneinde minder gevoelig te zijn voor de omkeringen van de conjunctuur.
- De ontwikkeling van de opleiding en de bekwaamheden vormt een element waar noodzakelijkerwijs moet aan worden beantwoord: de herwaardering van het technisch onderwijs en van de beroepen die eruit voortvloeien, blijft een punt van inzet voor de provincie.
- Er moet een samenhangend beleid van de territoria worden gevoerd, teneinde een overdreven peri-urbanisatie van de activiteiten en de woonplaatsen af te remmen, maar ook om tegemoet te komen aan de behoeften inzake adequate ruimtes met een economische bestemming.
- Er zal tevens een reëel beleid op vlak van vervoer en mobiliteit ten uitvoer moeten worden gebracht om de multimodaliteit voor zowel de mensen als de goederen te bevorderen en het gemeenschappelijk vervoer te herontwikkelen.
- De ontwikkeling van het natuurlijke en culturele kapitaal is een belangrijk punt van inzet omwille van het feit dat dit door zijn federatieve rol een stevige sokkel vormt waar iedereen zich kan in terug vinden: de landbouw, de economie, het toerisme...

8.

Zullen de inwoners van de provincie Luik, die met deze vier scenario's worden geconfronteerd, en meer bepaald met de eerste twee die overeenstemmen met min of meer bedreigende tendensen, ertoe besluiten hun toekomst daadwerkelijk in de hand te nemen? Zullen zij zich verenigen om deze toekomstmogelijkheden te bespreken en vooral om samen een **gemeenschappelijke visie op een wenselijke toekomst te vormen, door te bepalen wie op dit gebied wat kan doen en hoe? Hierin schuilt waarschijnlijk de grootste onzekerheid en de belangrijkste uitdaging.**

2022

*

9.

De voornaamste punten die op het spel
staan voor de provincie Luik

2020

www.liege2020.be - info@liege2020.be